שער הפסוקים — פרשת עקב

סימן ז':

ואהבת וברכך והרבך:

ארז"ל, כל מה שישראל אוכלים בעה"ז, מברכותיו של בלעם הרשע. אבל זכיותיהם של ישראל, שמורים הם לעה"ב. הה"ד, ושמר ה' אלהיך וכו'. הנה רז"ל למדו זה, מפסוק ואהבת וברכך והרבך, מגזירה שוה, נאמר כאן ואהבך אצל וברכך, ונאמר בבלעם ויהפוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה, אצל כי אהבך ה' אלהיך. ולא מצינו בכל התורה ברכות כתובים בתורה אצלם אהבה, אלא בבלעם כנזכר א"כ מ"ש כאן ואהבך וברכך והרבך, הם ברכות בלעם:

ארץ אשר אבניה ברזל וגו':

הנה נודע, כי כל אבן הם בנקבה, והנה הנקבות האלה, הם ארבע נשי יעקב, בלהה, רחל, זלפה, לאה, שר"ת שלהם ברזל, כאשר ביארנו למעלה:

סימן ט':

בעלותי ההרה לקחת לוחות האבנים וגו':

שינוים רבים נמצאו בפסוקים אלו, כי פעם אחת נקראים בשתי כינוים, לוחות האבנים לוחות הברית. ופעם נקראים בכינוי אחד לבדי, או לוחות האבנים, או לוחות הברית. ופעם אחרת, לוחות סתם. עוד יתבארו שנוים בכלל הביאור. דע, כי אלולי שחטאו ישראל בעגל, היתה השעה ההיא ראויה, שזו"ן יחזרו אפין באפין, כמו שהיה בזמן שב"ה היה קיים כנודע. ודע, כי ענין הלוחות, לעולם הם בנו"ה. ואע"פ שבספר הזהר אמרו על פסוק והלוחות מעשה אלהים המה, דא אינון ת"ת ומלכות, ודא היא והלוחות, ו"ה לוחות. ו"ה דשכא קדישא. אין זו קושיא, כנודע בספר התיקונים, דאיהו בנצח ואיהי בהוד:

וביאור הענין במה שנודע, כי שיעור קומת נוקבא דז"א, הוא בנו"ה דזעיר. וג' מוחין דילה, הם בפרקים העליונים דנו"ה דיליה. וחג"ת דילה, בפרקים אמצעיים. ונה"י דילה, בפרקים תחתונים. ועתה היה מרע"ה רוצה, לקחת הלוחות מבחי' הנקבה, מבחי' ג' אמצעיות שבה, שהם בפרקים אמצעיים דנו"ה שלו. ולכן הזכיר שני כנויים, לוחות האבנים מצדה, כי כל אבן היא בנקבה. ולוחות הברית מצדו, זכרים. ולכן ו' ראשונה של לוחות מליאה, שהוא הת"ת שבה, ו' ראשונה. ולא נאמר שתי לוחות, לפי ששם הם נו"ה תרי פלגי גופא כחדא כנודע, ואינם נפרדים זה מזה, כי הנה אין הפרש בינו לבינה, אלא בפירקין תתאין. ובתחילה כתיב, ויתן ה' אלי את שני לוחות האבנים, שהוא מצד הנקבה, לפי שאז היה בתחלת המ' יום, והיה משה מתחיל ללמוד ממטה למעלה. אבל בערך שהם מן הת"ת שבה, לכן ו' ראשונה מליאה, וכתיב לוחת. אבל ויהי מקץ ארבעים יום, שכבר היה משה ראוי לקבל הכל, ולהעלותה על לוחות הברית. ואמנם יען אירע אז חטא העגל, לכן נתן ה' אלי את שני לח"ת האבנים גו', בלשון שנים שהם רבים, כי הם בפרוד למטה ברגלין דידה. ולכן כתיב לחת האבנים, חסר ב' וי"ן, ובו היו לחות הברית מלא ו' שניה, מצד היסוד שבו, שהוא למטה בנוקבא:

ויאמר ה' אלי לאמר ראיתי את העם הזה וגו':

הנה תחלה אומר סרו מהר מן הדרך אשר צויתם כתיב, והוא ענין אותה מצוה ראשונה, שביארנו לעיל בפרשת בא, בענין קדש לי כל בכור, כי אז צוה אל העם ערב רב, וא"ל זכור את היום הזה, ולא יאכל חמץ, ורצה לצוות להם מצוה ראשונה זו עם ישראל, וז"ש אשר צויתם חסר יו"ד. והנה עון העגל, היה זכר ונקבה כנודע והקב"ה לא זכר רק את הזכר, שהוא יותר חמור, ולכן לא אמר עגל מסכה, אלא מסכה בלבד, והם סוד קכ"ה קנטרין, כמנין מסכ"ה, שהם קכ"ה זיני דמסאבותא, דנחתו אז בעלמא, מסטרא דחויא תקיפא, דאטיל בנוקבא, והם זכרים, כנזכר בזוהר בפרשת אחרי מות דף ע"ט ע"א:

והנה חטא זה, הוא למעלה בסוד ד' דאחד. פי', כי הנה נודע, כי נה"י דאימא, נתלבשו בבחי' מוחין אל ז"א, והמלכות דאימא נשארה בחוץ, בסוד קשר של תפילין של ראש, באחור, הנקרא עורף. והוא סוד ד' רבתי דאחד. והנה אין בה רק נקודה אחת, ועד שם מגיע פגם עון העגל ג"כ, מלבד מה שפגמו למטה. והמאציל העליון יתברך ראה, כי המלכות התחתונה, שהיא פסיעה שבסוף אות וא"ו כנודע, כל קבלתה הוא מצד הזכר וכל הט"ס שבה אינם באים אליה, אלא בסוד תוספת מצד הזכר וכיון

שאינם עיקרים בה, אלא בסוד תוספת, לכן יש כח בעונות התחתונים לסלקם, ולכן רצה להחזיר בחי' זאת המלכות התחתונה, באופן אחר, והוא, כי כל בנין המלכות, תהיה באיתה ד' עליונה, ויבנה בנינה מי"ס גמורות מצד או"א ויחזירנה פב"פ עם ז"א וכיון שנכנסת ע"י אבא ואימא, ולא ע"י בעלה, לא יהיה כח בעונות התחתונים להמעיטה בבחי' נקודה אחת בלבד:

וז"ש, ראיתי את העם הזה כי עם קשה ערף הוא, ר"ל, כי הפגם שלהם, פוגם למעלה, עד אותה הד' עילאה קשר תפילין של ראש שבעורף, וזהו כי עם קשה עורף הוא. והסיבה לזה הוא, יען איננה רק נקודה אחת קטנה כנזכר. ולכן הניחה לי ואמחה את שמם, היא המלכות התחתונה הנקראת שם, אשר הם נאחזים בה, וזהו שמם. והנה עמידת שם זה, הוא למטה תחת ז"א, הנקרא שמים, וכיון שאמחה בנין השם ההוא מתחת השמים, אעשה הבנין ההוא למעלה בד' דאחד, ויהיה תועלת בזה, כי הנה בני ישראל נקראים כך, ע"ש שהם למטה בנו"ה, הנקראים בני ישראל, בני הת"ת, הנקרא ישראל, ולכן מגיע הפגם שלהם שם. אבל עתה שאמחה את שמם, ע"י שאהרוס ואבטל ענין המלכות התחתונה, ואעשה אותך שהיא ד' דאחד, שמשם היה משה, כמו שנבאר בפסוק וראית את אחורי, וכיון שאבנה אותה, ושם יהיה כל התיקון, והיא תהיה לגוי גדול גם זרעך הנמשכים משם יהיו לגוי גדול:

וסוד הענין הוא, כי הנה משה מסוד הדעת, ומסוד הבינה כנודע, וביאורו הוא, כי הנה יסוד דבינה, הוא דעת דזעיר, שהוא המוח האמצעי. ובחי' מלכות דאימא, היא כנגדו באמצע העורף. נמצא כי באמצעות יסוד דמלכות דבינה, משם היה משה. ובזה יתבאר לך, איך משה מבחי' הדעת, ומבחי' הבינה, ומבחי' היסוד, והכל אמת. (וסימן בי"ד משה, בינה, יסוד, דעת):

והנה המאציל יתברך, רצה לברא הנקבה חדשה אל ז"א, מבחי' ד' זו, ולבטל כל בנין הנקבה התחתונה לסבה הנז"ל, ואמנם, הגם כי משה לא הסכים לזה, בעבור ישראל לא יצא לבטלה דבורו יתברך ח"ו, ונתקיים במשה, כמש"ה (ד"ה א' כ"ג) ובני רחביה רבו למעלה. וארז"ל למעלה מס' רבוא:

וביאור הענין, כי גם ד' דאחד העליונה, נבנת בנין שלם, בבחי' פרצוף שלם בי"ס, כמו שנתבאר אצלינו במקום אחר. וגם בני משה, רבו למעלה מס' רבוא, פי', כי כמו שע"י חטא העגל, גרמו להחזיר מלכות התחתונה בבחי' נקודה חדא בלבד, כן גרמו לסלק התוספת של הזכר עצמו, שהם המוחין שלו הבאים לו ע"י התוספת כנודע, ולא נשאר בו רק ו"ק לבד, שהם סוד ס' רבוא. ולפי שמשה היה למעלה בד' דאחד, שהיא למעלה מו"ק, ולכן רבו למעלה מס' רבוא. ואומרו סרו מהר וגו', הוא סוד הדרך הבא מן היסוד למלכות, בסוד הנותן בים דרך. וכמו שיש דרך אל היסוד תחתון במלכות התחתונה, כן יש דרך עליון בדעת העליון במלכות העליונה, שהיא ד' דאחד. וז"ש, סרו מהר מן הדרך אשר צויתם:

ואפן וארד מן ההר וגו':

פי, כי כאשר ירדתי מן ההר, ראיתי הפגם הגדול אשר עשיתם, בין למעלה בין למטה. כי בזכר פגמתם, שלא נשאר רק בבחי' ו"ק לבד, ועי"כ נמצא, כי שתי לוחות הברית, שהם הנצח וההוד של זעיר, שבאו לו ע"י תוספת, כמבואר אצלינו בסוד כונן שמים בתבונה, הנה חזרו להסתלק בתבונה, במקום שמשם באו. ושם היו על שתי ידיו, שהם חו"ג מו"ק ז"א, ואלו היו אז למעלה מהם:

עוד פגם אחר למטה במלכות, שחזרה בבחי' נקודה האחת בלבד. וז"ש, וארא והנה חטאתם לה' אלהיכם, היא מלכות תחתונה, הנקראת אלהיכם, ולא אלהינו, כי משה הוא למעלה כנזכר. ולפי שהוא למטה, אמר העגל, ולא שור. פי', כי עגל הוא ביסוד, אשר הוא למטה עם המלכות התחתונה. אבל שור הוא למעלה, בדעת, אשר עם מלכות העליונה:

ואמנם עג"ל הוא בגימטריא ק"ג, כמפר שם הוי"ה דס"ג, ועם עשר אותיותיה, הרי ע"ג, ועם ד' אותיות הפשוטות, שהם בגימטריא כ"ו, ועם הד' אותיות עצמם שהם ל', הרי הכל ק"ג, כמנין עג"ל. וכוונת מרע"ה להודיענו, כי הקב"ה העלים ממנו פגם התחתון, שהוא עגל מסכה, והגיד לו פגם העליון, שהוא מסכה לבד, כמש"ל על פסוק עשו להם מסכה וכוונתו יתברך היתה בזה, כדי לתקן פגם העליון, ולבנות ד' דאחד העליונה, ולמחות שם התחתונה אבל אני, וארא והנה הטאתם לה' אלהיכם, עשיתם לכם עגל מסכה, ר"ל, חטאתם לה' אלהיכם, למטה במלכות התחתונה ג"כ, ולא רציתי שימחה שמה ח"ו, ואז התנפלתי לפני ה' מ' יום, ונתרצה אלי, ונתן לי הלוחות מצד מלכות התחתונה, הנקראת לוחות אבנים. וכמ"ש אח"כ, פסל לך שני לוחות אבנים: